

ہندوستانی شاستری سنگیت اُتے لکچر اُتے پیشکاری

سرہی وچ ۱۲ فروری ۲۰۰۶ دی شام اک یادگاری شام ہو
نہڑی۔ دلی توں آئے سنگیت دے اُچ کوٹی ودوان اُتے
گائک ڈاکٹر اجیت سنگھ پینتل نے روی بینکٹ حال وچ
بھارتی شاستری سنگیت تے اک ادتی لکچر پیش کیتا جس
وچ شاستری سنگیت دے انیکاں نمونے وی گائے پیش کیتے
گئے۔ حال سروتیاں نال بھریا ہویا سی تے سروتے ہر
شبہ ڈونگھی دلچسپی نال سُن رہے سن۔ ایہ شاندار پروگرام
سرہی دی وراثت پھاؤنڈیشن دے بھیندر سنگھ ملھی، جسیپال
رندھاوا اُتے ہور سنجالکاں ولوں بہت لگن اُتے محنت
نال آیوجت کیتا گیا جس لئی اوہ ساڈے ساریاں دے ڈونگھے
دھنواد دے پاتر ہن۔ اس پروگرام نے وراثت دے اُچ
پائے دے پروگرام پیش کرن دی پرتھا نوں ہر پگھوں قائم
رکھیا۔

ڈاکٹر پینتل صاحب دی اُچ ودیا اُتے ودوتا دا پریچے
دین توں پہلاں میں اوہناں دے دتے پروگرام بارے اپنے انوبہو
پیش کرنے چاہندا ہاں کیونکہ سروتیاں وچ میں وی موہرلی
قطار وچ حاضر ساں۔ پینتل جی نے پروگرام اک ہرمن
پیارے راگ، بہیم پلاسی، نال شروع کیتا۔ بول سن: جا جا
رے اپنے مندر وا۔ میرا من اک دم اُتیجنا نال بھر

گیا کیونکہ میں آپ بہیم پلاسی دے ایہی بول دو دہاکے پہلاں
آئے گورو بلبیر سنگھ جی بہنگو پاسوں سکھے سن؛ بہنگو صاحب
وی میرے سچے پاسے ہی بیٹھے سن۔ بہنگو صاحب دے پور وی
کئی وِدیارتھی سروتیاں وِچ شامل سن۔ سو پینتل صاحب نے
آئے پہلے بولاں نال ہی سروتیاں نال بہاؤک سانجھ پالئی
تے ایہ سانجھ انت تگّ بنی رہی۔

اس پچھوں پینتل صاحب نے پنجاب وِچ ویداں دے سمیں
توں آرنہ کرکے بھارتی سنگیت دی اُتیتی آتے اس دے وکاس
بارے بہرپور چانن پایا۔ نالو نال اوہ گا کے راگان دے
درشنانت وی دندے رہے۔ اوہناں دسیا کہ شاستری سنگیت
دے گھرائیاں دی پرتھا کوئی ۲۵۰ سال پہلاں آرنہ ہوئی سی
آتے پنجاب گھرائے دی بھارتی سنگیت نوں بہت وڈمّلی دین
ہے۔ گربانی سنگیت بارے اوہناں وشیش کرکے وستھار نال دسیا
تے اس گلّ تے افسوس وی ظاہر کیتا کہ آج کلھ
دے راگی گربانی سنگیت دی گنہیرتا نوں تیاگ کے سوکھیاں
چٹپٹیاں دھناں مگر پئے ہوئے ہن۔

پینتل صاحب نال تیلے آتے سنگت بی۔سی۔ دے جانے پچھانے
آتے پرتبھاشالی کالاکار جسپال سنگھ رندھاوا کر رہے سن۔
ہارمونیم آتے ساڈے ہرمن پیارے کالاکار دوندر ہندل جی
سن جو کسے جان پچھان دے محتاج نہیں۔

پروگرام دے دوسرے بھاگ وِچ پینتل صاحب نے پنجاب دی

شاستری سنگیت نوں دین اُتے بھرپور چانن پایا تے وکھرے
 وکھرے راگاں وچ پنجابی ٹپیاں دیاں بندشاں گا کے سروتیاں
 نوں کیلی رکھیا۔ اوہناں کیہا کہ شاستری سنگیت دے ٹپے
 کئی بھارتی بولیاں وچ گائے گئے ہن پر ٹپیاں لئی سبھ توں
 انوکول بولیاں برج بہاشا اُتے پنجابی ہن۔ اوہناں راگ رامکلی
 وچ ٹپا، ربّ غریب نواج، شروع کیتا، پر جدوں اس توں
 اگے راگ جونپری وچ گایا،
 میرا تن من دھن راجھے دے نال،

مینوں جو را زوری توری جان دے کھیڑیاں دے نال؛ تاں سرو تے
 اش اش کر اُٹھے اُتے حال تازیاں دی گونج نال اک سر
 ہو گیا۔ اس پچھوں اوہناں راگ کوکو بلاول، گوڑ سارنگ،
 حمید، توڑی، اُتے انت اُتے مالکونس وچ ٹپے سُنائے۔

ڈاکٹر پینتل نے شاستری سنگیت دی سکھیا آگرے گھرائے
 دے پرسدھ سنگیتکار ڈاکٹر رتنجانکر توں لئی تے فر
 بھارت دے مہان سنگیتکار اُستاد امیر خان توں پراپت کیتی
 جو اندور گھرائے نال سنبندھت سن۔ پینتل صاحب نے
 سنگیت دی ایم۔ اے۔ لکھنؤ توں کیتی تے فیر دلی آ کے
 پی۔ ایچ۔ ڈی دی ڈگری حاصل کیتی۔ اوہناں نے اپنی ڈاکٹریٹ
 دی کھوج اس وشے تے کیتی: سکھ دھرم وچ سنگیت دی
 نہار تے اس دا ستھان اُتے اسدی بھارتی شاستری سنگیت

نال سانجھ - اوہناں نے دلی یونیورسٹی وچ ۳۰ سال سنگیت
 آتے لیت کلاواں دے وشے پڑھائے۔ اوہ پروفیسر دے پد
 توں ۲۰۰۰ وچ ریٹائر ہوئے؛ اج کلہ اوہناں دی دھرم پتئی
 ڈاکٹر گیتا پینتل اوسے وجہاگ دے مکھی ہن۔ ڈاکٹر
 پینتل نوں گربانی سنگیت وچ موہری ودوان منیاں جاندا
 ہے آتے اوہناں نوں انیکاں انعاماں ستاناں نال ستکاریا
 جا چکا ہے۔ اوہناں دا ستھان کیول سنگیت ودوان دے طور
 تے ہی نہیں سگوں اک گائک دے طور تے وی اچا ہے۔
 سنگیت سمیلناں وچ آتے آل انڈیا ریڈیو آتے دوردرشن
 آتے اوہ بکندگی نال اپنا گائن پیش کردے رہے ہن۔
 بھارتی سنگیت آتے اوہناں نے ہندی آتے انگریزی وچ
 پُستکاں وی رچیاں ہن۔

اس پروگرام تے ڈاکٹر پینتل جی دا ستھان وینکوور رہندے
 شاستری سنگیت دے استاد آتے پرسدھ گائک سردار بلبیر سنگھ
 بہنگو جی توں کروایا گیا۔ وراثت دے کہن تے اجمیر روڈے
 نے بہنگو صاحب دی سنکھیپ جان پچھان کرواؤندے ہوئے دسیا
 کہ بہنگو صاحب وی آگرہ گھرائے دی اُبیج ہن تے اوہ
 کینیڈا دیاں ساریاں یونیورسٹیاں، سی۔بی۔سی۔ تے ہور انیکا
 ستھاناں تے شاستری سنگیت دی پیشکاری کر چکے ہن۔ سترویاں
 دے مدھ وچ انڈیا میوزک سوسائٹی دی نیہ وی اوناں
 دی سرپرستی ہیٹھ ہی رکھی گئی سی۔

اج کلہ ایتھے ساؤتھ ایشین مول دے سماج وچ بھارتی تے
پنجابی سنگیت دا ہڑ آیا ہویا ہے۔ ساڈا کوئی ریڈیو سٹیشن
لاؤ، ٹیلوین پروگرام آن کرو، اوس اتے جاں فلمی گانے
چل رے ہندے ہن جاں بہنگڑے دی بیٹ اتے پنجابی
سنگیت۔ انیکاں سٹور ہن جو اجیہے سنگیت دیاں ٹیپاں سی۔ڈی۔
ڈسکاں جاں وڈیو ڈسکاں نال نگو نگو بھرے پئے ہن۔ اس
سنگیت دا معیار بہاویں گجھ وی ہووے ایہ ساڈے سبھیاچار
دے جیوندے ہون دا ثبوت ضرور ہے۔

پر سانوں سبھیاچار کیول جیوندا ہی نہیں چاہیدا، امیر وی
چاہیدا ہے۔ جے ساڈا سبھیاچار امیر نہیں ہووے گا تاں چھیتی
ہی استے باقی سبھیاچاراں دا غلبہ پے جاویگا۔ ساڈے سبھیاچار
دی امیری دا اک اہم انگ شاستری سنگیت ہے۔ پچھمی دیشاں
وچ رہندیاں ایہ ہور وی ضروری ہو جاندا ہے کہ اسیں اپنے
سنگیت نوں کیول پرپھلت ہی نہ کریئے سگوں اسدا معیار
وی اچا رکھیئے کیونکہ پچھم وچ پاپولر اتے شاستری سنگیت
دی پرتھا بہت شاندار اتے نروئی ہے۔ باقی پچھمی دیشاں وانگ
کینیڈا وچ وی شاستری سنگیت نوں سرکار دی پوری سرپرستی
حاصل ہے اتے استے آؤن والا انیکاں ملین ڈالر خرچ کنیڈین
سرکار جھلدی ہے۔ پر بھارتی سنگیت دیاں محفلاں لئی ساڈے کول
اتھے اکا کوئی ذریعہ نہیں، باوجود اس تہہ دے کہ کینیڈا
قانونی طور تے اک بہو سبھیاچارک دیش ہے۔

ایسے لئی اسیں ڈاکٹر پینتل صاحب ورگے ودوان سنگیتکاراں
دے دھنوادى ہاں جو ایتھے آکے سانوں بہارتی شاستری سنگیت
بارے اُچ پائے دا گیان دندے ہن۔ وراثت پھاؤنڈیشن دے
سنچالک وی ساڈے دھنواد دے اتنے ہی پاتر ہن جو بناں
کسے سرکاری سرپرستی دے ساڈے لئی اجیہے وڈملے پروگرام
آیوجت کردے ہن۔ آج دا پروگرام سانوں انٹراشٹری سنگیت
دیاں گتی ودھیاں نال وی جوڑدا ہے کیونکہ ۲۰۰۶ دا سارا
سال مہان سنگیت کنپوزر، موٹسارٹس، دے ۲۵۰ویں جنم دن نوں
سمرپت ہے۔ تے جوین ڈاکٹر پینتل صاحب نے سانوں
دسیا ہے ساڈے مہان سنگیت گھرائیاں دی عمر وی آج ۲۵۰
سال دی ہو گئی ہے۔

- اجمیر روڈے کوی، ناٹک کار / فروری ۲۰۰۶